

Laidiens: **11.01.2019., Nr. 8**

Oficiālās publikācijas Nr.: **2019/8.4**

Ministru kabineta noteikumi Nr. 1

Rīgā 2019. gada 8. janvārī (prot. Nr. 1 18. §)

Zinātniskiem mērķiem izmantojamo dzīvnieku aizsardzības noteikumi

*Izdoti saskaņā ar Dzīvnieku aizsardzības likuma
10. panta 4. punktu un 24.² pantu*

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka:

- 1.1. izmēģinājumu dzīvnieku audzētāja, piegādātāja un lietotāja reģistrācijas un tās anulēšanas kārtību;
- 1.2. prasības izmēģinājumu dzīvnieku audzētājiem, piegādātājiem un lietotājiem;
- 1.3. kārtību, kādā izsniedz un anulē atļauju par izmēģinājuma projektu atbildīgajai personai;
- 1.4. kārtību, kādā izsniedz, groza, atjauno un anulē izmēģinājuma projekta atļauju;
- 1.5. labturības prasības izmēģinājumu dzīvnieka iegūšanai, apzīmēšanai, audzēšanai, turēšanai, kopšanai, piegādei un izmantošanai;
- 1.6. izmēģinājuma projekta izvērtēšanas kārtību;
- 1.7. prasības izmēģinājumu dzīvnieku audzētāja, piegādātāja un lietotāja telpām, iekārtām, inventāram un aprīkojumam;
- 1.8. prasības izmēģinājumu dzīvnieku audzētāja, piegādātāja un lietotāja darbiniekiem;
- 1.9. prasības dzīvnieku labturības struktūrai un struktūras uzdevumus;
- 1.10. izmēģinājumu dzīvnieku nogalināšanas metodes;
- 1.11. kārtību, kādā iesniedzami dokumenti izmēģinājuma projekta atļaujas saņemšanai;
- 1.12. prasības procedūru smaguma klasifikācijai;
- 1.13. prasības atkārtotai izmēģinājumu dzīvnieku izmantošanai procedūrā;
- 1.14. informācijas reģistrēšanas, apkopošanas un pārskatu iesniegšanas, kā arī dokumentācijas glabāšanas kārtību;
- 1.15. kārtību, kādā savvaļā sagūstītos dzīvniekus, primātus, kas nav cilvēkveidīgie primāti, un apdraudēto dzīvnieku sugu dzīvniekus izmanto procedūrās.

2. Noteikumos lietoti šādi termini:

- 2.1. uzņēmums – stacionāras vai pārvietojamas iekārtas, ēkas, ēku grupas vai citas telpas, arī vieta, kas nav pilnībā norobežota vai nosepta;
- 2.2. pašuzturoša kolonija – kolonija, kurā tikai tās ietvaros audzē primātus, kas nav cilvēkveidīgie primāti, vai izmanto tos no citām kolonijām, nevis savvaļā sagūstot, un tur tā, lai pieradinātu pie cilvēkiem;
- 2.3. lauka pētījumi – pētījumi, kas tiek veikti izmēģinājuma projekta laikā ārpus uzņēmuma telpām;
- 2.4. dzīvnieku labturības struktūra – struktūra, kuras darbības mērķis ir sniegt izmēģinājumu dzīvnieku audzētājam, piegādātājam un lietotājam ieteikumus izmēģinājumu dzīvnieku labturības un aizsardzības jomā.

3. Noteikumus piemēro, ja:

- 3.1. dzīvniekus izmanto vai paredz izmantot procedūrās vai īpaši audzē, lai to orgānus vai audus varētu izmantot zinātniskiem mērķiem;
- 3.2. šo noteikumu 3.1. apakšpunktā minētos dzīvniekus nogalina, izmitina jaunā mājvietā, palaiž brīvībā piemērotā dzīvotnē vai atdod atpakaļ izmitināšanai sugai atbilstošā audzēšanas sistēmā;
- 3.3. izmantojot dzīvniekus procedūrās, sāpju, ciešanu, diskomforta vai ilgstoša kaitējuma likvidēšanai sekmīgi izmanto anestēziju, atsāpināšanu (analģēziju) vai citas metodes.

4. Noteikumi attiecas uz:

- 4.1. dzīvniekiem mugurkaulniekiem, kas nav cilvēki, tostarp:
 - 4.1.1. kāpurveidīgām formām, kas barojas patstāvīgi;
 - 4.1.2. zīdītāju augļa formām to normālas attīstības pēdējā trešdaļā;
- 4.2. dzīvniekiem galvkājiem;
- 4.3. tādu dzīvnieku izmantošanu procedūrā, kuri vēl nav sasnieguši šo noteikumu 4.1. apakšpunktā minēto attīstības stadiju, kā arī ja dzīvniekam ļauj nodzīvot ilgāk par šo attīstības stadiju un ja veikto procedūru rezultātā dzīvnieks var just sāpes, ciešanas, diskomfortu vai ilgstošu kaitējumu, kad tas sasniedz minēto attīstības stadiju.

5. Noteikumi neattiecas uz:

- 5.1. neeksperimentālo lauksaimniecību;
- 5.2. neeksperimentālo veterinārmedicīnisko praksi;
- 5.3. veterināro zāļu klīnisko izpēti, kas nepieciešama veterināro zāļu reģistrācijai;
- 5.4. atzītām lopkopības darbībām, kas tiek veiktas, rūpējoties par dzīvnieku labturību;
- 5.5. praktiskām darbībām, kuru galvenais mērķis ir dzīvnieku identifikācija;
- 5.6. praktiskām darbībām, kas nevar izraisīt sāpes, ciešanas, diskomfortu vai ilgstošu kaitējumu, kurš līdzinās vismaz adatas ievadīšanai atbilstoši labai veterinārmedicīniskai praksei vai pārsniedz to.

6. Izmēģinājumu procedūras var veikt vienīgi tad, ja to mērķis ir:

- 6.1. pamatpētījumi;
- 6.2. praktiskie vai lietišķie pētījumi, kuru mērķis ir:

6.2.1. nepieļaut, novērst, diagnosticēt vai ārstēt cilvēku un dzīvnieku vai augu slimības, veselības traucējumus vai citas anomālijas vai to izraisīto ietekmi;

6.2.2. novērtēt, noteikt, regulēt vai mainīt cilvēka, dzīvnieku vai augu fizioloģisko stāvokli;

6.2.3. nodrošināt dzīvnieku labturību un uzlabot lauksaimniecības dzīvnieku turēšanas apstākļus;

6.3. zāļu, pārtikas, barības un citu vielu vai produktu izstrāde, ražošana vai kvalitātes, efektivitātes un drošības pārbaude, īstenojot šo noteikumu 6.2. apakšpunktā minētos mērķus;

6.4. dabiskās vides aizsardzība cilvēka vai dzīvnieku veselības vai labklājības interesēs;

6.5. pētījumi dzīvnieku sugas saglabāšanai;

6.6. augstākā izglītība vai apmācība, lai iegūtu, uzturētu vai uzlabotu arodprasmes;

6.7. tiesu medicīniskā ekspertīze.

7. Dzīvniekus, kas pieder pie apdraudētajām sugām, kuras minētas Padomes 1996. gada 9. decembra Regulas (EK) Nr. 338/97 par savvaļas dzīvnieku un augu sugu aizsardzību, reglamentējot to tirdzniecību (turpmāk – regula Nr. 338/97), A pielikumā un uz kuriem neattiecas šīs regulas 7. panta 1. punktā noteiktais, neizmanto procedūrās, izņemot procedūras, kas atbilst šādiem nosacījumiem:

7.1. procedūras mērķis ir viens no šo noteikumu 6.2.1., 6.3. vai 6.5. apakšpunktā minētajiem mērķiem;

7.2. ir zinātnisks pamatojums tam, ka procedūras mērķi nav iespējams sasniegt, izmantojot sugas, kas nav minētas regulas Nr. 338/97 A pielikumā.

8. Šo noteikumu 7. punktu nepiemēro to primātu sugām, kas nav cilvēkveidīgie primāti.

9. Primātus, kas nav cilvēkveidīgie primāti, izņemot šo noteikumu 10. punktā minētos, neizmanto procedūrās, izņemot procedūras, kas atbilst šādiem nosacījumiem:

9.1. procedūras mērķis ir viens no tiem, kas minēts:

9.1.1. šo noteikumu 6.2.1. vai 6.3. apakšpunktā, un procedūru veic novājinošu saslīmšanu (samazināta personas normālā fiziskā vai psiholoģiskā rīcībspēja) vai potenciāli cilvēka dzīvību apdraudošu saslīmšanu novēršanai, profilaksei, diagnosticēšanai vai ārstēšanai;

9.1.2. šo noteikumu 6.1. vai 6.5. apakšpunktā;

9.2. ir zinātnisks pamatojums tam, ka procedūras mērķi nav iespējams sasniegt, izmantojot citas sugas, nevis primātus, kas nav cilvēkveidīgie primāti.

10. Primātus, kas nav cilvēkveidīgie primāti, kuri minēti regulas Nr. 338/97 A pielikumā un uz kuriem neattiecas šīs regulas 7. panta 1. punktā noteiktais, neizmanto procedūrās, izņemot procedūras, kas atbilst šādiem nosacījumiem:

10.1. procedūras mērķis ir viens no tiem, kas minēts:

10.1.1. šo noteikumu 6.2.1. vai 6.3. apakšpunktā, un procedūru veic novājinošu saslīmšanu (samazināta personas normālā fiziskā vai psiholoģiskā rīcībspēja) vai potenciāli cilvēka dzīvību apdraudošu saslīmšanu novēršanai, profilaksei, diagnosticēšanai vai ārstēšanai;

10.1.2. šo noteikumu 6.5. apakšpunktā;

10.2. ir zinātnisks pamatojums tam, ka procedūras mērķi nav iespējams sasniegt, izmantojot citas sugas, nevis primātus, kas nav cilvēkveidīgie primāti, un izmantojot sugas, kas nav minētas regulas Nr. 338/97 A pielikumā.

11. Pārtikas un veterinārais dienests (turpmāk – dienests) un Dabas aizsardzības pārvalde var atļaut procedūrās izmantot savvaļā sagūstītus dzīvniekus, ja ir zinātnisks pamatojums, ka procedūras mērķi nevar sasniegt, izmantojot procedūrām audzētus dzīvniekus.

12. Dzīvniekus savvaļā sagūsta vienīgi kompetentas personas, izmantojot metodes, kas dzīvniekiem nesagādā sāpes, ciešanas, diskomfortu vai ilgstošu kaitējumu, no kura iespējams izvairīties.

13. Ja gūstīšanas laikā vai pēc tam atklājas, ka savvaļas dzīvnieks ir savainots vai nevesels, to izmeklē praktizējošs veterinārārsts un veic pasākumus dzīvnieka ciešanu mazināšanai. Dienests var atļaut neveikt pasākumus dzīvnieka ciešanu mazināšanai, ja tam ir zinātniski pamatots iemesls.

14. Procedūras drīkst veikt ar:

14.1. izmēģinājumu dzīvniekiem, kas iegūti no reģistrēta izmēģinājumu dzīvnieku audzētāja un piegādātāja;

14.2. šo noteikumu 1. pielikumā minētajiem primātiem, kas nav cilvēkveidīgie primāti, tikai tad, ja tie ir nebrīvē audzētu primātu pēcteči vai ja tos ņem no pašuzturošām kolonijām, sākot ar šo noteikumu 1. pielikumā norādīto datumu;

14.3. Dzīvnieku aizsardzības likuma pielikumā minēto sugu īpatņiem tikai tad, ja to audzēšanas mērķis ir izmantošana procedūrā;

14.4. dzīvniekiem, kas nav minēti Dzīvnieku aizsardzības likuma pielikumā, ja tam ir zinātnisks pamatojums un dienests atļauj izmantot šos dzīvniekus.

15. Izmēģinājumu dzīvnieku audzētājam, kas audzē primātus, kuri nav cilvēkveidīgie primāti, ir izstrādāta stratēģija, lai palielinātu to dzīvnieku proporciju, kas ir to nebrīvē audzētu primātu pēcteči, kuri nav cilvēkveidīgie primāti.

16. Procedūras drīkst veikt tikai izmēģinājumu dzīvnieka lietotāja uzņēmumā.

17. Dienests var atļaut veikt procedūras ārpus izmēģinājumu dzīvnieka lietotāja uzņēmuma telpām, ja tam ir zinātnisks pamatojums.

18. Procedūras drīkst veikt tikai izmēģinājuma projekta ietvaros.

19. Procedūras izvēlas, ņemot vērā vislielāko iespēju nodrošināt apmierinošus rezultātus un to atbilstību šādām prasībām:

19.1. tiek izmantots minimāls dzīvnieku skaits;

19.2. iesaista dzīvniekus ar zemāko spēju just sāpes, ciešanas, diskomfortu vai ilgstošu kaitējumu;

19.3. rada vismazākās iespējamās sāpes, ciešanas, diskomfortu vai ilgstošu kaitējumu.

20. Dienests uzraudzības objektu reģistrā izveido un uztur izmēģinājumu dzīvnieku audzētāju, piegādātāju un lietotāju sarakstu (turpmāk – saraksts).

21. Sarakstā iekļauj šo noteikumu 22. punktā minētajā iesniegumā norādīto informāciju un nodrošina saraksta publisku pieejamību saskaņā ar fizisko personu datu aizsardzību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

II. Izmēģinājumu dzīvnieku audzētāja, piegādātāja un lietotāja reģistrācijas un tās anulēšanas kārtība

22. Pirms sākt izmēģinājumu dzīvnieku audzēšanu, piegādi un lietošanu, izmēģinājumu dzīvnieku audzētājs, piegādātājs vai lietotājs iesniedz dienestā iesniegumu izmēģinājumu dzīvnieku audzētāja, piegādātāja vai lietotāja reģistrācijai saskaņā ar šo noteikumu 2. pielikumu.

23. Dienests 10 darbdienu laikā pēc šo noteikumu 22. punktā minētā iesnieguma saņemšanas pārbauda izmēģinājumu dzīvnieku audzētāja, piegādātāja, lietotāja un to uzņēmumu atbilstību zinātniskiem mērķiem izmantojamo dzīvnieku aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasībām un pēc pārbaudes pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

23.1. reģistrēt izmēģinājumu dzīvnieku audzētāju, piegādātāju vai lietotāju;

23.2. atteikt izmēģinājumu dzīvnieku audzētāja, piegādātāja vai lietotāja reģistrāciju.

24. Dienests triju darbdienu laikā pēc pārbaudes rakstiski paziņo lēmumu izmēģinājumu dzīvnieku audzētājam, piegādātājam vai lietotājam.

25. Ja pieņemts lēmums reģistrēt izmēģinājumu dzīvnieku audzētāju, piegādātāju vai lietotāju, dienests triju darbdienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas to iekļauj sarakstā.

26. Ja izmēģinājumu dzīvnieku lietotājs savās telpās audzē izmēģinājumu dzīvniekus izmantošanai procedūrās, tas nodrošina arī izmēģinājumu dzīvnieku audzētājam šo noteikumu III nodaļā minēto prasību izpildi, bet dienests to reģistrē tikai kā izmēģinājumu dzīvnieku lietotāju.

27. Izmēģinājumu dzīvnieku audzētājs, piegādātājs vai lietotājs paziņo dienestam par izmaiņām, kas saistītas ar izmēģinājuma projekta atbildīgo personu, praktizējošo veterinārārstu un šo noteikumu 45. punktā minēto personu, kura nodrošina darbību atbilstību zinātniskiem mērķiem izmantojamo dzīvnieku aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasībām.

28. Par darbības izbeigšanu vai par izmaiņām izmēģinājumu dzīvnieku audzētāja, piegādātāja vai lietotāja darbībā izmēģinājumu dzīvnieku audzētājs, piegādātājs vai lietotājs 10 darbdienu laikā pēc darbības izbeigšanas vai pēc izmaiņu rašanās rakstiski iesniedz dienestā šo noteikumu 2. pielikumā minēto iesniegumu. Iesniegumā norāda:

28.1. precizēto informāciju, kas atšķiras no informācijas, kas norādīta šo noteikumu 22. punktā minētajā reģistrācijas iesniegumā;

28.2. informāciju par tām izmaiņām izmēģinājumu dzīvnieku audzētāja, piegādātāja vai lietotāja uzņēmuma struktūrā vai darbībā, kas varētu negatīvi ietekmēt izmēģinājumu dzīvnieku labturību.

29. Dienests 10 darbdienu laikā izvērtē šo noteikumu 28. punktā minēto iesniegumu, pārbauda, vai izmēģinājumu dzīvnieku audzētājs, piegādātājs un lietotājs atbilst zinātniskiem mērķiem izmantojamo dzīvnieku aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasībām, un pieņem lēmumu izdarīt nepieciešamās izmaiņas reģistrā.

30. Ja dienests konstatē, ka izmēģinājumu dzīvnieku audzētājs, piegādātājs, lietotājs vai to darbība neatbilst zinātniskiem mērķiem izmantojamo dzīvnieku aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasībām, tas rīkojas Veterinārmedicīnas likuma XII nodaļā noteiktajā kārtībā.

31. Ja dienests konstatē tādas izmaiņas izmēģinājumu dzīvnieku audzētāja, piegādātāja vai lietotāja uzņēmuma struktūrā vai darbībā, kas varētu būtiski negatīvi ietekmēt izmēģinājumu dzīvnieku labturību, tas pieņem lēmumu apturēt izmēģinājumu dzīvnieku audzētāja, piegādātāja vai lietotāja darbību.